

บทที่ 6

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

6.1 อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่องพลวัตการหาผลผลิตจากไม้เชิงพาณิชย์ของชนเผ่ามูเซอดำ ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าลุ่มน้ำปาย พบว่ามีชุมชนที่เข้าใช้ประโยชน์จากการหาผลผลิตจากไม้เชิงพาณิชย์ มากกว่า 1 ชุมชน ผู้ศึกษาจึงได้รวบรวมข้อมูลและมีข้ออภิปรายผลและข้อเสนอแนะดังนี้

6.1.1 อภิปรายเชิงวิชาการ

การเป็นพื้นที่เปิด (Open Access)

การเป็นพื้นที่เปิดนั้น เป็นพื้นที่เปิดจริงตามงานของHardin แต่ในการศึกษาครั้งนี้พบมีความหลากหลายดังนี้

1. เป็นพื้นที่อนุรักษ์ที่อยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสามารถใช้กฎหมายได้แต่เจ้าหน้าที่มีจำนวนน้อย
2. ในมุมมองของรัฐหากมีการตัดไม้ ถางป่า, บุกรุกที่ดิน รัฐจะให้ความสนใจ หากเป็นผลผลิตจากป่าแล้วรัฐจะไม่ได้ให้ความสำคัญมาก

ดังนั้นในการเป็นพื้นที่เปิด เป็นกรณีในการหาของป่าโดยเฉพาะไม้ ซึ่งมีข้อสังเกตว่าการหาผลผลิตจากไม้ ไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในระบบภูมิกายภาพของพื้นที่ แต่ไม่แน่ใจว่าจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงต่อระบบนิเวศน์ของป่าหรือไม่ นั่นคือรัฐ ชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบลควบคุมไม่ได้ เกิดพื้นที่เปิดเพราะสูญเสียการเข้าไปควบคุมไม่ว่าจะเป็นรัฐ ชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบล แต่ที่ไม่เหมือน Hardin นั้นจะเป็นเฉพาะของป่า แต่หากเมื่อใดที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับที่ดิน ต้นไม้ก็จะถูกดำเนินการตามกฎหมาย ดังนั้นในความคิดที่ว่าหากเป็นพื้นที่เปิดเมื่อใด ทุกคนจะเข้าไปตะลุยกินเอาทรัพยากรมา ดังนั้นการเข้าไปเอาของป่ามาก็ถือได้ว่าเป็นพื้นที่เปิด (Open Access)

จากงานของ Vandergeest เสน่ห์ จามริก ยศ สันตสมบัติ ชูศักดิ์ วิทยาภัก อานันท์ กาญจนพันธุ์ และฉลาดชาย รมิตานนท์ ล้วนแต่ให้น้ำหนักแก่ชาวบ้านในสิทธิเชิงซ้อนในการจัดการทรัพยากรไม่ว่าจะเป็นการแบ่งเขตพื้นที่เก็บ การเก็บ 2 หน่อทิ้งไว้ 3 หน่อ แต่สิ่งที่พบการเก็บหาของป่านั้นไม่ได้เป็นสิทธิเชิงซ้อนแต่เป็นสิทธิเชิงเดี่ยวที่ชัดเจน อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของตลาดโดยทุนนิยมที่ทำให้มีการผลิตอย่างเข้มข้น แต่การผลิตอย่างเข้มข้นนี้ ไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของการเกษตรแต่เป็นการผลิตมาจากทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นของป่า จึงกลายเป็นว่าใครเก็บก็เป็นของคนนั้น เก็บที่ไหนก็ได้ ใครเข้าถึงมากก็ได้มาก นั่นคือการเป็นพื้นที่เปิดที่เป็นการหาของป่าภายใต้

การผลิตอย่างเข้มข้น สิทธิเชิงซ้อนในอดีตสูญสลายหมด ดังนั้นใครมีอำนาจมากก็เข้าถึงได้มากไม่มีกฎหมายควบคุมอันเป็น สิทธิเชิง เดียวที่มีไว้ในกรณีที่ดิน แต่นี้เป็นของป่าที่ไม่มีใครเป็นเจ้าของ และสามารถมีขึ้นมาใหม่ทดแทนได้ ไม่สามารถเป็นเจ้าของได้อย่างเบ็ดเสร็จ

6.1.2 อภิปรายเชิงนโยบาย

การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

ในเชิงนโยบายแล้วการหาของป่าในชุมชนมีการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยมีมาตรการควบคุมอย่างชัดเจนควรมีการผ่อนปรนให้สามารถใช้ประโยชน์ได้แบบรอบคอบ ในท้องที่ที่มีการจัดการแต่ในการจัดการพื้นที่ที่อยู่ในเขตพื้นที่คุ้มครองเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าต้องผ่อนปรนให้มีระบบการจัดการแบบยั่งยืนเพราะมีการพิสูจน์แล้ว หากไม่มีการจัดการจะเกิดความเสียหายเพิ่มขึ้นของลำไผ่ แต่ไม่ใช่เสียหายที่เกิดกับที่ดิน ซึ่งคาดการณ์จะมีผลเสียหายต่อระบบนิเวศอื่นๆอีกซึ่งยังไม่ได้มีการศึกษา ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัดในการดำเนินการอยู่ อย่างไรก็ตาม ในการหาของป่า ต้องมีการยืดหยุ่นให้มีการใช้ผลผลิตจากป่าได้แต่ต้องมีเงื่อนไขของการจัดการที่ยั่งยืน

6.1.3 อภิปรายเชิงปฏิบัติการ

การจัดการพื้นที่ที่ยั่งยืน

ในการ การจัดการพื้นที่ที่ยั่งยืน ต้องมีการดึงเอาเจ้าภาพองค์การบริหารส่วนตำบล โดยให้แต่ละชุมชนกำหนดว่าการเก็บหาอย่างยั่งยืนกำหนดกติกาการเก็บหาอย่างยั่งยืนโดย

1. ต้องศึกษาการกำหนดวันปิด –เปิดในพื้นที่ ระบบการจัดการบริหาร
2. การแบ่งโซนพื้นที่ในการจัดการของแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งในแต่ละหมู่บ้านต้องมีกฎกติกา

ในการควบคุมโดยอาศัยการเก็บแบบกำหนดวันเปิดวันปิด ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ป่าไม้เข้ามาเป็นสักขีพยาน

3. พื้นที่คาบเกี่ยวที่เกิดขึ้น ควรให้องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเจ้าภาพในการจัดการ โดยเชิญเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเข้ามาดำเนินการร่วม

ตลาดหาของป่า

ในสถานการณ์ที่เกิดคนที่มีกำลังอำนาจมากจะเอาเปรียบคนชายขอบซึ่งสุดท้ายแล้วจะเกิดข้อขัดแย้งระหว่างคนที่มีอำนาจกับคนชายขอบ ซึ่งในที่สุดคนชายขอบก็จะเป็นผู้เดือดร้อน การเข้าไปจัดการเชิงกลุ่ม ทำตลาดเป็นสหกรณ์ โดยที่สมาชิกมาจากทุกชุมชน ผู้เก็บหา คนขายตัวแทนจากตัวแทนหมู่บ้านที่เปิดตลาด เป็นการเฉลี่ยผลประโยชน์ และเป็นการชะลอผลร้ายของระบบทุนนิยมที่ผู้เดือดร้อนคือคนชายขอบ

ข้อค้นพบในการศึกษา

การเก็บหาของป่าเชิงพาณิชย์แบบมีการควบคุม และแบบไม่มีการควบคุมมีความแตกต่างที่ชัดเจนในประเด็น “เจ้าภาพ” ที่จะดำเนินการ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved